

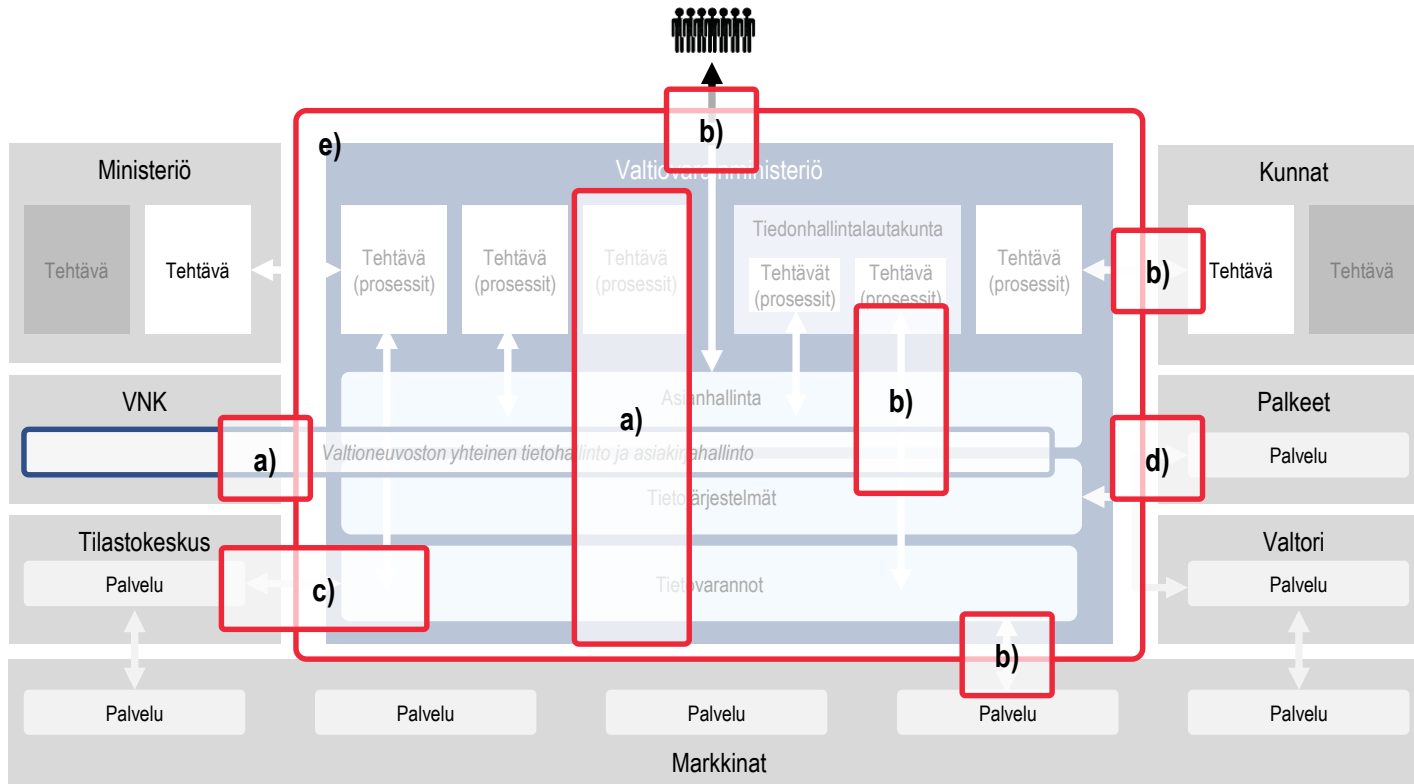
VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Tiedonhallintamalli, tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointi ja lausuntomenettely

Suvi Remes ja Jenni Taskinen, tiedonhallintalain täytäntöönpanohanke
Tiedonhallintalain täytäntöönpanon strateginen johtoryhmä 3.12.2019

VM/JulkiCT

Esimerkkikuva: tiedonhallintamalli

Tiedonhallintamalli

- Tiedonhallintayksikössä on ylläpidettävä sen **toimintaympäristön tiedonhallintaa määrittelevää ja kuvaavaa** tiedonhallintamallia
- Ylläpidetään:
 - a) palvelujen, asiankäsittelyn ja tietoaisteistojen hallinnan suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi,
 - b) tiedonsaantia koskevien oikeuksien ja rajoitusten toteuttamiseksi
 - c) moninkertaisen tietojen keruun vähentämiseksi,
 - d) tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuuden toteuttamiseksi
 - e) tietoturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Tiedonhallintamalli johdon työvälineenä

1.1.2021

Tiedonhallinnan järjestäminen tiedonhallintayksikössä	Toimintaprosessit	Tietovarannot	Tietoaineistot	Tietojärjestelmät	Tietoturvallisuus-toimenpiteet
Tiedonhallintayksikön johdon on määriteltävä tiedonhallinnan toteuttamiseen liittyvät tehtävät ja vastuut (5.1 § 1 k)	Tietojen käsittelytehtävät, prosessista vastaavat viranomaiset	Tietovarannon hallinnointitehtävät, tietovarannosta vastaava viranomaiset, rekisterinpitovastuut	Tietoaineistojen ylläpito- ja ylläpidon tehtävät, ylläpidon vastuut	Tietojärjestelmien hallinnointitehtävät, tietojärjestelmästä vastaava viranomaiset	Toimintaprosesseihin, tietovarantoihin, tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin liittyvät tietoturvallisuustoimenpiteet ja niistä vastaavat viranomaiset
Riittävä valvonnan järjestäminen tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta.(5.2 § 5 k)	Tehtävien ja toimintaprosessien tiedonhallinnan valvontamenettelyt ja valvonnasta vastaava	Tietovarantojen ylläpidon ja hyödyntämisen valvontamenettelyt ja valvonnasta vastaava	Tietoaineistojen ylläpidon ja hyödyntämisen valvontamenettelyt ja valvonnasta vastaava	Tietojärjestelmien ylläpidon ja hyödyntämisen valvontamenettelyt ja valvonnasta vastaava	Tietoturvallisuustoimenpiteiden toteuttamisen valvontamenettelyt ja valvonnasta vastaava

- Tiedonhallintalaissa johdon tehtävien ja velvollisuuksien toteuttamisen varmistamiseksi tiedonhallintamallin tulisi pystyä kuvaamaan toiminnallinen ja tiedonhallintakokonaisuus, josta tiedonhallintayksikön johto vastaa ja jonka valvonnan järjestäminen kuuluu johdon vastuulle

Tiedonhallintaan kohdistuvien muutosten arviointi (5.3 §)

Suunniteltaessa tiedonhallintamallin sisältöön vaikuttavia olennaisia hallinnollisia uudistuksia ja tietojärjestelmien käyttöönottoa, tiedonhallintayksikössä on arvioitava näihin kohdistuvat muutokset ja niiden vaikutukset suhteessa:

- tiedonhallinnan vastuisiin,
- tietoturvallisuusvaatimuksiin ja –toimenpiteisiin,
- tietoaineistojen muodostamista ja luovutustapaa koskeviin vaatimuksiin,
- asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan vaatimuksiin, sekä
- asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon, suojaan ja tiedonsaantioikeuksiin

- ➔ Osa johdon vastuita
- ➔ Valtionhallinnossa huomioitava muutosvaikutuksia arvioitaessa myös TiHL 8.1 § ”taloudelliset vaikutukset”
- ➔ **Lautakunta antaa suosituksen keväällä 2020**

Tietohallintolain mukainen lausuntomenettely muuttuu

- Uusi tiedonhallintalaki (TiHL) kumoaa voimassa olevan tietohallintolain (634/2011)
- Lausunto muutosten arvioinnista valtionhallinnossa (TiHL 9 §)
 - Valtion virastojen ja laitosten on toimitettava valtiovarainministeriölle tiedonhallintalain 5.3 §:n [suunnitellun muutoksen vaikutukset tiedonhallintaan] ja 8.1 §:n [tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset] perusteella tehty arviointi tietovarantojen ja tietojärjestelmien hyödyntämistä, yhteentoimivuutta ja tietoturvasuutta koskevaa lausuntoa varten, kun
 - arvioidulla muutoksella on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai
 - toimintaan taikka muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksia
 - Lausuntoa edellyttävistä tiedonhallinnan muutoksista, lausuntopyynnön sisällöstä ja lausuntoasiassa noudatettavasta menettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella

Lausunto tiedonhallinnan muutosten arvioinneista

- Lausunto annetaan valtion viraston ja laitoksen tiedonhallintaa koskevien muutosten arvioinnista
 - Ohjaus ei kiinnity enää tietohallintolain mukaisesti tietojärjestelmien hankintoihin
- Tavoitteena kehitystyön varhaisen vaiheen ohjaus ajankohdassa, jolloin varsinaista muutoksen toteutusta ei olisi vielä käynnistetty
- Lausunto, kun:
 - arvioidulla muutoksella on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai toimintaan
 - muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksi
- Hallinnollisten uudistusten (organisatoriset tai tehtävien muutokset) osalta arviointi tehtäisiin osan lainsäädäntövalmistelua (TiHL 8.2 §)

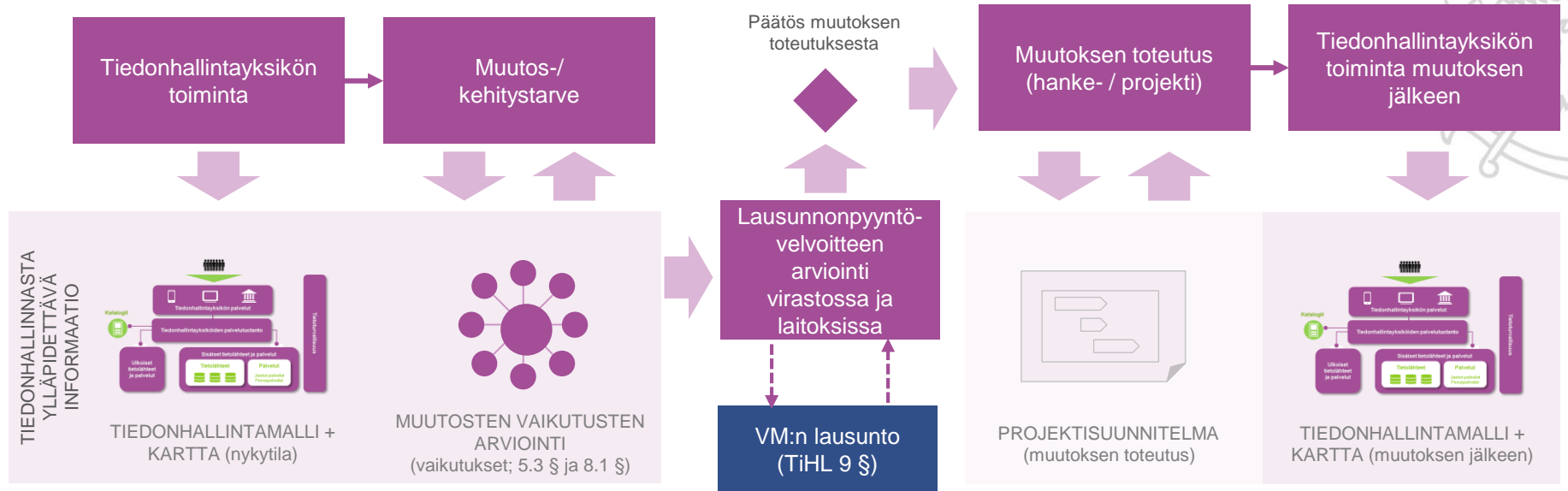
Mikä on muuttumassa?

Verrattuna tietohallintolakiin (634/2011) ja sitä täsmentävään VN asetukseen (1249/2014)

- Ohjaus ei kiinnity enää vanhan tietohallintolain mukaisesti tietojärjestelmien hankintoihin
 - Lausunto annetaan valtion viraston ja laitoksen tiedonhallintaa koskevien muutosten arvioinnista
- Kriteerit lausuntopyynnön esittämiselle
 - Painotetaan yhteisiä tietovarantoja ja palveluja
 - Tietohallintolain mukaisen menettelyn yhteydessä toteutettu 1-5 M€ hankkeiden itsearviointien kommentointi jää pois
- Lausuntopyynnön ajankohta
 - Lausuntopyynnot esitetään pääsääntöisesti toiminnan ja talouden suunnittelun yhteydessä
- Lausuntopyynnön tietosisältö

Lausuntomenettely osana viraston tiedonhallinnan muutoksen arviointia

- *Suositus tiedonhallintamallista*
- *Tiedonhallintakartta*
- *Suositus muutosvaikutusten arvioinnista*
- *Kustannushyötyanalyysimallipohja*

Lausuntoa edellyttävä tiedonhallinnan muutos (luonnos)

Lausunto edellyttävä tiedonhallinnan muutos (VNA xx/2019, 2 §):

- Julkisen hallinnon tai valtion yhteiset palvelut, kun muutoksen kokonaiskustannus 1 M€
- Toimialojen tai toimialan yhteiset palvelut, kun muutoksen kokonaiskustannus 5M€
- Viraston oma palvelu, kun muutoksen kokonaiskustannus 5M€ ja vaikutus toisen viranomaisen tiedonsaantiin
- Julkisen hallinnon tai valtion yhteisten palvelujen rajapintojen muutokset, kun kokonaiskustannus 1M€

Kokonaiskustannus = lausunnon pyytäjälle ja muille valtion virastoille sekä muulle julkiselle hallinnolle arvioidut kustannukset kattaen kehittämisen, käyttöönoton, ylläpidon/käytön (elinkaarinäkökulma)

Lausuntopyynnön ajankohta (luonnos)

Lausunto on pyydettävä silloin, kun lausunnon kohde sisältyy ensimmäisen kerran hallinnonalan kehusehdotukseen tai talousarvioehdotukseen. Lausuntopyyntö tulisi esittää:

1. JTS: Kehyspäättöstä edeltävän vuoden lokakuun loppuun mennessä
2. TA: Varainhoitovuotta edeltävän vuoden helmikuun loppuun mennessä, jos ei ole käsitelty kehysvalmistelussa
3. LTA: Lisätalousarvion yhteydessä erikseen sovittavalla aikataululla, jos ei ole käsitelty kehys- ja ta-valmistelussa

Lisäksi kaksi kuukautta ennen määrärahan käyttöä koskevan päätöksen tekemistä, kun lausuntoa ei ole pyydetty kohtien 1, 2 tai 3 nojalla.

Lisäksi, kun valtiovarainministeriön antaman lausunnon jälkeen lausunnon kohde on olennaisesti muuttunut.

Mikäli valtion virastolla tai laitoksella on tarve poiketa säädetyistä määräajoista, on asiasta neuvoteltava valtiovarainministeriön kanssa.

TiHL tehtävät, vastuutahot ja toimivallat

Tiedonhallintalain mukainen tehtävä/toimija	Lain tarkoittamat kaikki tiedonhallintayksiköt	Valtion virasto tai laitos	Toimialasta vastaava ministeriö	Säännöksen mukainen toimivalta ohjeistaa ja/tai arvioida
muutosvaikutusten arviointi (5.3§)	x			Tiedonhallintalautakunta
muutosvaikutusten taloudellinen arviointi (8.1 §) osana 5.3§ mukaista arviointia		x		valtiovarainministeriö Työssä tulee huomioida valtiovarainministeriön erillinen ohjeistus.
5.3§:n mukainen muutosvaikutusten arviointi säädösvalmistelun yhteydessä (8.2§)			x	oikeusministeriö Työssä tulee huomioida oikeusministeriön säädösvalmistelun ohjeistus.
lausuntopyyntö valtiovarainministeriöltä (9§), kun arvioidulla muutoksella (5.3§ ja 8.1§) on merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia		x		valtiovarainministeriö Työssä tulee huomioida valtiovarainministeriön erillinen ohjeistus.